

Nové Desatero Oranžového klubu, listopad 2016

Po třech letech přichází Oranžový klub s novým Desaterem. Za klíčové považujeme zajistit maximální možné sladování rodinného a profesního života.

1. Kvalitní a dostupné předškolní vzdělávání rozhodne o naší budoucnosti
Dlouhodobý zahraniční výzkum prokazuje, že pro schopnost dětí učit se je rozhodující věk od devíti měsíců do čtyř let. V době, kdy děti nastupují základní školní docházku, mají již pevné návyky, které se velmi těžce mění. Kvalitní a dostupné školky jsou opatřením, které zvyšuje šance všech dětí uspět v životě. Když se před dvěma sty lety zaváděla povinná školní docházka, mnozí nechápali její význam.

Ve 21. století bude o budoucnosti národů rozhodovat především lidský potenciál. Z tohoto důvodu nejvyspělejší evropské národy tak masivně investují do předškolního vzdělávání již pro děti od jednoho roku věku. Není také náhodou, že se jedná o státy s nejvyspělejší modelem sociálního státu jako např. Rakousko, Německo, Švédsko, Dánsko apod. Zároveň kvalitní a dostupná předškolní infrastruktura umožní využít potenciál žen, které již dnes představují většinu vysokoškoláků, což opět podpoří hospodářský růst.

Zkušenosti z Francie ukazují, že dostupná a státem garantovaná předškolní péče vede k vyšší porodnosti. Upozorňujeme také, že se v současnosti ČR nachází ve výjimečné situaci - pokles narozených dětí a masivní finanční podpora z fondů EU jsou příležitostí vybudovat velmi kvalitní předškolní infrastrukturu pro všechny děti. Jako další možné zdroje pro financování školek se nabízí např. zrušení daňové slevy za manželku bez příjmu, které si uplatňují i manželství bez dětí. Při budování dostatečné kapacity však nesmí být opomenuta kvalita předškolního vzdělávání a péče. Zásadním krokem je snížení počtu dětí na jednu pečující osobu po vzoru dětské skupiny, tj. maximálně na 12 dětí namísto současných 24 až 28 dětí.

Navrhovaná opatření:

- Zavést právní nárok na místo v mateřské škole od dovršení dvou let dítěte nejpozději od roku 2018. Po vzoru Německa může být tento nárok dítěte zajištěn jak mateřskou školou, tak dětskou skupinou.
- Začít řešit kvalitu předškolního vzdělávání snížením počtu max. 12 dětí na jednu dospělou pečující či vzdělávající osobu.
- Zajistit služby předškolního vzdělávání a péče pro všechny děti od dvou let zdarma.

2. Dostupné a důstojné bydlení je rozhodujícím faktorem pro založení rodiny

K roku 2013 počet domácností v nájemních bytech, jejichž podíl nákladů na bydlení na čistých příjmech přesahoval 40 %, činil 273 tisíc, což je více než třetina domácností bydlících v nájemních bytech. Mezi roky 2009–2013 vzrostl zejména v souvislosti s deregulací nájemného počet těchto domácností o 63 tisíc (tj. 30 %). Ve stejném období stoupl počet lidí platících extrémní podíl svého příjmu na bydlení – více jak 60 % – z 61 na 101 tisíc. V roce 2015 dosáhly celkové výdaje na příspěvek a doplatek na bydlení od státu téměř 13 miliard Kč a výdaje v této oblasti sociální politiky se rok od roku navyšují, přestože dochází k podpoře

substandardních a nevyhovujících forem bydlení i u rodin s nezletilými členy.

Výdaje na bydlení nejvíce zatěžují domácnosti s nízkými příjmy; ohrožené jsou zejména domácnosti s jedním příjmem (sólo rodiny, rodiny s více dětmi, s nezaměstnanými členy) a domácnosti jednotlivců, zejména seniorů. Nejvyšší zátěž vykazují domácnosti, které žijí ve velkých městech s vyšší úrovní nájmu. Do vysokého zatížení domácností výdaji na bydlení se také promítá energeticky náročný provoz bytového fondu.

Nepříznivá situace spojená s bydlením se tak negativně projevuje zejména ve výchově dětí, které se často dlouhodobě nacházejí v azylových domech, ubytovnách, v nevyhovujícím bydlení či v lokalitách s chybějící obsluhovaností veřejnými službami.

K roku 2014 z celkového počtu 48 tisíc osob žijících v kategorii „jiné“ (převážně tvořené ubytovny) tvořily 14 tisíc nezletilé děti. Téměř 150 tisíc domácností s dětmi žije v bydlení, kde zatéká či existuje problém s vlhkostí. Více jak 160 tisíc domácností s dětmi žilo v obydlích, kde byl objektivní nedostatek místa. Více jak čtvrt milionu dětí v ČR žije v nevyhovujících podmínkách. Absence dostupného stabilního bydlení je tak příčinou řady negativních sociálních jevů, které se replikují v dalších generacích.

Navrhovaná opatření:

- **Přijetí zákona o sociálním bydlení, který zajistí rodinám s dětmi i seniorům důstojné a dostupné bydlení.**

3. Legislativní opatření proti platovým rozdílům žen a mužů po vzoru Rakouska, Německa, Velké Británie a skandinávských států

Platové rozdíly mezi muži a ženami jsou v ČR dlouhodobě třetí nejvyšší z celé Evropské unie a pohybují se na úrovni 22%. Rozdíl mezi průměrným platem ženy a průměrným platem muže činí v České republice 6 400 Kč. Dle kvalifikovaných odhadů je tento rozdíl způsobem z třetiny diskriminací žen na trhu práce, ztrátou kvalifikace vlivem rodičovství a také stereotypní volbou povolání. Ženy se často rozhodují pro kvalifikace spojené s péčí, které nejsou naší společností finančně doceněny.

Nižší platy žen však dlouhodobě ubližují celým rodinám i ekonomice ČR, protože poškozují domácí spotřebu. Kromě opatření vedoucích ke sladování rodinného a profesního života, které jsou součástí tohoto Desatera, je potřeba zajistit osvětu o příčinách a možnostech genderových platových rozdílů a potírat společenské předsudky týkající se role žen a mužů ve společnosti.

Navrhovaná opatření:

- **Zavést legislativní opatření vedoucí k platové transparentnosti – povinnost pro státní organizace pravidelně provádět genderové audity, povinnost při vypisování pracovního místa zveřejnit minimální plat; povinnost pro všechny zaměstnavatele zveřejňovat anonymizované úrovně platů apod.**
- **Nabízet přes Úřady práce kurzy platového vyjednávání.**

- Vytvořit internetové aplikace, které jsou dostupné v zemích EU, které by mapovaly plat obvyklý (dle vzdělání, pozice, pracovní zkušenosti, regionu).
- Zajistit po vzoru Německa na 2. stupni základních škol kariérní dny dívek, které budou podporovat ženy k volbě technických, ekonomických a přírodovědných profesí.

4. Musíme chránit „sendvičovou generaci“ žen

Ženy, které pečující o své blízké, by neměly být trestány, ale podporovány. Jak jsme již upozorňovaly v prvním našem Desateru, ženy jsou primárními pečovatelkami jak o děti, tak o další závislé členy v rodině (senioři, nemocní, zdravotně postižení). Tato tzv. neformální péče je v České republice poskytována až 250 tis. osobám a téměř 2/3 této péče zajišťují ženy mezi 35 a 64 rokem, které často ještě pečují o nezaopatřené potomky.

Tato forma bezplatné péče je nenahraditelná. Přesto ji český sociální i zdravotnický systém příliš neoceňuje. Pečující osoby se ocitají v nejistém postavení a obtížně kombinují péči a zaměstnání. Návrat do zaměstnání je pro pečující obtížný i tehdy, když nutnost pečovat pomine. Opuštění pracovního místa kvůli péči a následný přechod do ekonomické neaktivity, včetně tzv. předčasného důchodu, má pak negativní dopady na ekonomickou situaci pečujících osob a jejich budoucích příjmů, včetně důchodu.

Demografické prognózy udávají, že v ČR se během příštích dvaceti let počet seniorů ve věku nad 75 let přinejmenším zdvojnásobí. Odhaduje se přitom, že přibližně čtvrtina až třetina z nich bude vyžadovat nějakou formu péče, kterou nebudou kapacitně schopny zabezpečit sociální ani zdravotní pobytové služby.

Navrhovaná opatření:

- Zavést prodloužení dlouhodobého ošetřovného pro pečující o závislé členy rodiny na 3 až 6 měsíců a zavést nárok na pracovní volno v době po dobu čerpání dlouhodobého ošetřovného (tzv. pečovatelská dovolená).
- Připravit finanční podporu státu pro dlouhodobě pečující na plný úvazek včetně odvodu státu zdravotního a sociálního pojištění za pečující osobu.
- Zavést po vzoru Velké Británie jednorázové navýšení důchodů žen tak aby byl vyrovnán průměrný rozdíl mezi důchody žen a mužů.

5. Asistovaná reprodukce musí být dostupná pro všechny, kteří chtějí založit rodinu

Až 5 % dětí se dnes rodí díky asistované reprodukci a jejich počet každoročně narůstá. Zdravotní pojišťovny hradí zpravidla tři cykly IVF, případně čtyři (pokud bylo v prvních dvou pokusech použito pouze jedno embryo) pouze ženám do 39 let věku (ne včetně). Od 39 let si ženy musí tuto nákladnou léčbu hradit samy.

V září 2015 snížila novela zákona o specifických zdravotních službách věk ze 40 na 39 let. Jedná se částku cca 70 až 100 tisíc Kč na cyklus. Podobně jsou na tom i mladší ženy, které vyčerpají čtyři cykly při pokusu o početí prvního dítěte. Pokud žena vyčerpá všechny cykly na

početí prvního dítěte, početí druhého jí již pojišťovna nehradí.

I když je u mladších žen IVF hrazeno pojišťovnami, je nutné doplácet za léky ve formě injekcí, jejichž cena se pohybuje v řádech tisíců Kč. Mnoho párů si tedy asistovanou reprodukci nemůže dovolit nebo se kvůli ní musí zadlužit.

Navrhovaná opatření:

- Zavést okamžitou novelu zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách a navýšení věku žen, kdy je hrazena asistovaná reprodukce na 43 let.
- Počet čtyř proplacených cyklů směřovat na dítě, ne na ženu. To znamená, každý pokus o početí dalšího potomka se pojišťovnami hradí samostatně (3-4 cykly na jedno dítě) • Zrušit doplatky na medikaci, která provází IVF cyklus.
- Legálně umožnit asistovanou reprodukci ženám bez partnera (darované sperma).

6. Kvalitní a dostupné vzdělání všem

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je ministerstvem budoucnosti. Chytré investice do systému vzdělávání jsou schopny zaručit hospodářský a společenský rozvoj České republiky nebo jej postupně srazit na kolena. Nízké platy pedagogů a pedagožek a s nimi spojená feminizace tohoto sektoru představuje do budoucna velkou nebezpečí. Abychom uspěli v rychle se měnícím světě, potřebujeme mít na školách talentované a sebevědomé vyučující obou pohlaví a s profesní hrdostí.

Navrhovaná opatření:

- Navýšit finanční ohodnocení vyučujících: nástupní plat pedagogů s vysokoškolským vzděláním by se měl pohybovat na úrovni průměrného platu v ČR. Tím bude automaticky zaručena prestiž a poté může být zvýšena i náročnost a kvalita pedagogického povolání, protože o něj budou mít zájem ti nejlepší z nás – tak jak to je běžné v zahraničí.
- Zajistit na základních školách plošné fungování družin a možnost pobytu pro děti v nich až do 18. hodin. Umožnit v družinách bezplatné fungování zájmových kroužků (hudební, pohybová, výtvarná výchova) či možnost přípravy domácích úkolů. Tak aby se mohly rozvíjet a vzdělávat všechny děti bez ohledu na svůj původ či rodinnou situaci.
- Zvážit cílenou podporu dětí prostřednictvím voucherů během základního a středoškolského vzdělávání jako např. zdravé jídlo, školní pomůcky a doprava zdarma.

7. Umožněme adopce dětí i pro homosexuální páry

Zákon o registrovaném partnerství explicitně bere jednotlivcům, kteří vstoupili do registrovaného partnerství, právo adoptovat dítě. V ČR existují stovky rodin s rodiči stejného pohlaví vychovávajících děti. A existují naprosto v souladu se zákonem, neboť v Zákoně o

registrovaném partnerství se výslovně uvádí, že existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěření jeho dítěte do jeho výchovy.

Navrhovaná opatření:

- Podporujeme přijetí poslaneckého návrhu novely zákona o registrovaném partnerství, která by umožnila osvojení dítěte registrovaným partnerem, nebiologickým rodičem.

8. Průběh porodů musí být přizpůsoben potřebám žen
Porod není nemoc. Je to výjimečná a formující životní událost. Ženy musí mít možnost prožít jej v souladu se svými potřebami a bez traumatizujících zážitků. Je třeba zajistit, aby ženy mohly jít do porodnice s důvěrou, že jim kromě nejlepší zdravotnické péče bude poskytnut také lidský přístup a respekt.

Navrhovaná opatření:

- Zajistit skutečné uplatňování standardů Světové zdravotnické organizace ve všech porodnických zařízeních jako je např. odmítnutí separace dítěte od matky, vnímání porodu jako fyziologického procesu s vlastní dynamikou a uznání rizik zasahování do porodu.
- Zahájení celospolečenské diskuze o lidském přístupu nemocničního personálu vůči rodičkám.

9. Podporujeme i nadále účast žen ve veřejném životě
Žen je v české politice, především v jejich vyšších patrech, stále málo. V Poslanecké sněmovně je jich pouze jedna pětina. V žebříčku sestavovaném Meziparlamentní unií nás to řadí na 69. místo ze 140 a například na stejnou úroveň jako Bangladéš a jen o jednu příčku výše než Saudská Arábie. V sedmnáctičlenné vládě České republiky jsou jen tři ženy. ČSSD podnikla k lepší reprezentaci žen významné kroky. Ve svých stanovách nově zavedla čtyřicetiprocentní kvótu pro osoby opačného pohlaví do zastupitelstev krajů a do Poslanecké sněmovny, avšak bez úpravy toho, na jakých místech. Má také nyní dvě místopředsedkyně z pěti místopředsednických postů.

Vyrovnanější zastoupení pomůže odstranit skutečný důvod nízkého zastoupení žen v politice – skleněný strop a společenské předsudky. Je to demokratické a spravedlivé. Ženy nejsou žádnou menšinou, ženské zájmy musí být lépe zohledňovány a prosazovány a v této oblasti se muži neosvědčili.

Vyvážené zastoupení žen a mužů ve veřejných funkcích může pomoci obnovit důvěru v tradiční politické strany a klasický model reprezentativní demokracie. Naším cílem je dosáhnout nejprve úrovně zastoupení žen v parlamentech v Německu (36, 5 % žen ve Spolkovém sněmu) a posléze i úrovně skandinávských zemí (blížící se či přesahující 40 %).

Navrhovaná opatření:

- Zavedení zipového principu pro zastoupení osob opačného pohlaví na kandidátkách politických stran do zastupitelstev krajů a do Poslanecké sněmovny.
- Rozvíjet moderní personální politiku v ČSSD a ostatních stranách prostřednictvím systému politických nadací, včetně mentoringu, mapování a rozvíjení kompetencí jejích členů a členek, s cílenou podporou žen.

10. Sjednocení systému péče o ohrožené děti může znamenat posílení služeb pro rodiny a méně dětí v dětských domovech

V ČR funguje velmi roztráštěný systém poskytování péče a pomoci ohroženým rodinám a dětem, který nemá v evropských zemích obdoby. Část péče spadá do rezortu Ministerstva zdravotnictví (dětské domovy pro děti do tří let provozovány pod názvem dětské centrum nebo kojenecký ústav), část do rezortu Ministerstva školství a část pro rezort Ministerstva práce a sociálních věcí.

ČR vynakládá na tento systém téměř pět miliard korun ročně. Zatímco do služeb poskytujícím podporu rodinám v obtížné situaci jde z této částky pouze 10% finančních prostředků, do ústavní péče jde více než 50 % těchto finančních prostředků.

Navrhovaná opatření:

- Sjednocení systému pod jeden resort je základní předpoklad efektivního nastavení systému, aby mohl účinně reagovat na komplexní potřeby ohrožených dětí a rodin.